

STUDENTSKI PREDSTAVNICI I BOLONJSKI PROCES

Izvješće sa Radionice za Studentske predstavnike

Rijeka, 19. listopada 2013.

Izvješće pripremili:

Vilma Kotlar i Ivan Buljan

SADRŽAJ

Uvod	3
Tema I: Što Bolonja jest, a što nije?.....	3
Tema II. Sudjelovanje studenata u upravljanju visokim obrazovanjem – prikaz rezultata istraživanja	5
Tema III: Vrednovanje izvannastavnih aktivnosti: Zašto postati i ostati studentski predstavnik/ca?.....	8
Zaključak	14
Evaluacijsko izvješće	15
Prilozi	18
Prilozi	18
1. Program Susreta	18
2. Vremenska lenta Bolonjskog procesa - materijal sa radionice	19
3. Handouts	20
4. Evaluacijski upitnik	29

Uvod

Ideja o radionicama za studentske predstavnike rodila se na Prvom susretu studenata – Bolonjskih eksperata (Bologna Experts Students), koji se održao u Madridu od 22. do 24. travnja 2013. godine na Sveučilištu u Madridu (Universidad Autónoma de Madrid) kojeg su organizirali Network of Universities from the Capital of Europe (UNICA) i Brusseles Education Services. Tom prilikom su prisutni studenti iz 22 države Europske unije razmijenili iskustva o radu u svojim zemljama. Ono što oni kao Bolonjski ekspertri najviše rade je organizacija raznovrsnih radionica za studente i studentske predstavnike s ciljem da se studentska populacija upozna s raznim aspektima visokog obrazovanja (ECTS, ishodi učenja), mogućnostima poput mobilnosti, te osvestri njihova partnerska uloga u sustavu visokog obrazovanja.

Radionica u Rijeci je organizirana u suradnji sa Studentskim zborom Sveučilišta u Rijeci, te u koordinaciji s Agencijom za mobilnost i programe Europske unije. Sadržaj radionice isplaniran je u suradnji s predsjednikom Studentskog zbora iz Rijeke koji je naznačio tematske cjeline za koje je primjećeno da postoji interes (program radionice u prilogu). Na poziv Studentskog zbora, radionici se odazvalo 30 studentskih predstavnika s osam sastavnica Sveučilišta (potpisna lista u prilogu).

Tema I: Što Bolonja jest, a što nije?

Ovu temu je predstavila Vilma Kotlar izlaganjem kroz koje je prikazan razvoj Bolonjskog procesa. Ukratko su predstavljeni zaključci Ministarskih konferencija u razdoblju od 1997. godine do danas. Studenti su dobili tiskanu verziju "vremenske lente Bolonjskog procesa" (u prilogu), kroz koju su objašnjeni temeljni pojmovi Bolonjskog procesa (ECTS, dopunska isprava, mobilnost, ishodi učenja, učenje orijentirano na studenta, suradnja s tržistem rada, osiguranje kvalitete, kvalifikacijski okviri, socijalna dimenzija (jednakost), studenti kao partneri, zapošljivost, cjeloživotno učenje, prepoznavanje, fleksibilnost i transparentnost. Po završetku izlaganja, praćenog prezentacijom (handout u prilogu), razvila se diskusija o primjeni Bolonjskog procesa u Hrvatskoj. Studenti su iznosili svoja iskustva iz kojih je bilo vidljivo da su brojne promjene koje su uvedene od početka reforme visokog obrazovanja u Hrvatskoj često praćene lošom organizacijom nastave, te nepripremljenošću nastavnog i administrativnog osoblja institucija na promjene. Sve se to opravdavalo (i još uvjek se opravdava) imperativom uvođenja Bolonjskog procesa, te je direktna posljedica toga i negativna percepcija većine njegovih aspekata. Sudionike radionice je interesiralo je li Bolonjski proces obavezuje nastavnike na:

- kontinuirano praćenje nastave, uz obavezu određenog postotka redovitog dolaženja na nastavu za redovite studente, pa tako i za izvanredne,
- obavezno održavanje kolokvija/pismenih/usmenih ispita
- zabranjivanje izlaska na ispit u slučaju neispunjavanja nekog od zahtjeva na kolegiju (primjerice nenaslovane domaće zadaće)
- ocjenjivanje na način da redovitost dolazaka na nastavu ulazi u ocjenu, i sl.

Kroz raspravu su objašnjene razlike u zahtjevima koje postavljaju Pravilnici o studiranju (koji moraju biti usklađeni sa statutima i zakonima), od zahtjeva koji su postavljeni na Ministarskim konferencijama. Studentima je objašnjeno da nastavnici mogu samostalno birati metode ocjenjivanja i

ispitivanja s ciljem provjere ishoda učenja, ako nije drugačije propisano institucijskim pravilnicima. Ako je nastavnik odlučio kolokvijima provjeriti ishode učenja, to je zato što taj način smatra najboljim za provjeru odeđenog ishoda učenja, a ne zato što "Bolonjski proces obavezuje nastavnike na takav način rada", za što su studenti navodili da su često čuli kao opravdanje. Studenti su iznijeli i stajalište prema kojem bi na ocjenu trebalo utjecati isključivo znanje koje student stekne učenjem i prikaže na ispitu, a nikako broj dolazaka na nastavu ili sama obaveza kolokviranja određenog dijela gradiva.

Studenti su iznijeli mišljenje prema kojem pravilnici o studiranju više sprječavaju nego što omogućavaju fleksibilne putove učenja, kao i da kod značajnog broja nastavnika (naročito nastavnika starije životne dobi) primjećuju nedovoljnu informiranost ili pogrešnu informiranost o Bolonjskom procesu. Predložili su obavezu uvođenja edukacije za nastavno osoblje o Bolonjskom procesu, ali i stjecanje nastavničkih kompetencija, za koje oni primjećuju da u praksi kod velikog broja nastavnika nedostaju, što im otežava učenje. Po pitanju mobilnosti, istaknuli su da velike razlike unutar studijskih programa koji se izvode u istom području (polju i grani), često onemogućavaju prijelaz sa studijskog programa jednog hrvatskog sveučilišta na drugo i predlažu usklađivanje obaveznih sadržaja unutar istih studijskih programa na razini Hrvatske. Studenti su komentirali ideju Bolonjskog procesa prema kojoj student treba biti partner. Ne osjećaju da ih se tako percipira od strane ostalih djelatnika u visokom obrazovanju, te zaključuju da je još dugačak put do pune realizacije Bolonjskog procesa u Hrvatskoj.

Tema II. Sudjelovanje studenata u upravljanju visokim obrazovanjem – prikaz rezultata istraživanja

---

Ivan Buljan je započeo izlaganje sumiranjem diskusije koja se razvila nakon prvog izlaganja. Prepreke s kojima su studenti suočeni objašnjeni su smještanjem visokog obrazovanja u širi društveni kontekst.

Visoko obrazovanje u Hrvatskoj, koja se nalazi u procesu tranzicije prema zemljama razvijenog svijeta, prolazi kroz proces druge modernizacije u kojem je suočena s brzim promjenama u politikama razvoja. S jedne strane, rapidna modernizacija zahtjeva brzo prilagođavanje europskim i svjetskim trendovima u visokom obrazovanju, a jedna od posljedica brzih promjena je i uvođenje Bolonjskog procesa. S druge strane, kao suprotnost *mainstream* diskursu razvoja visokog obrazovanja javlja se i diskurs otpora koji nam ukazuje na važnost tradicije u visokom obrazovanju i koji odbija takve promjene. U takvom kontradiktornom sustavu studenti se nalaze u nepovoljnoj poziciji i često puta nose teret brzih i nedovoljno implementiranih promjena. Zbog nejednakih odnosa moći u sustavu obrazovanja, studenti se nalaze u neravnopravnom odnosu s ostalim dionicima. Budući da je nastavno osoblje koje sudjeluje u upravljanju visokim obrazovanjem primarno usmjereno na razvoj institucija visokog obrazovanja, malo pažnje se posvećuje studentima i razvoju njihove uloge. Studentska se uloga razvija, ali je takav razvoj latentan. Studenti neće promijeniti svoj nepovoljni položaj ukoliko ne pokrenu svojevrstan oblik akademske emancipacije kojim će se priznati kao punopravni članovi akademske zajednice.

Hrvatski sustav visokog obrazovanja nije u potpunosti otvoren u terminima socijalne dimenzije budući da i dalje postoji sustav naplaćivanja školarina studentima doktorskih studija, a sustav stipendiranja nije u potpunosti zaživio.

Sudionicima su predstavljeni rezultati istraživanja kojeg su proveli Vilma Kotlar i Ivan Buljan, a kojim se istražila uloga studenata u visokom obrazovanju. Rezultati istraživanja prikazali su da je studentska uloga obilježena djelovanjem u lokalnom kontekstu rada, nejednakošću, nepovjerenjem među dionicima, lošom zakonskom regulativom izbora, nedostatkom edukacije i izostankom sadržajnosti odnosno izostankom punog oblika participacije u upravljanju.

Nakon sažete prezentacije rezultata istraživanja, pred studente su postavljeni zadaci, pri čemu su trebali dati prijedloge za unaprjeđenje onih područja prakse za koje je istraživanje pokazalo da su prisutni u hrvatskom visokom obrazovanju:

1. Lokalni kontekst rada studentskih predstavnika:
institucionalna razina
2. Neravnopravnost
3. Nepovjerenje (student – studentski predstavnik)
4. Nepovjerenje (student – nastavnik)
5. Nedostatak edukacije za studentske predstavnike
6. Nezadovoljavajući postupak izbora studentskih predstavnika
7. Formaliziranje uloga studentskih predstavnika

30 studenata je podijeljeno u 7 grupa. Nakon polusatnog rada po grupama, studenti su prezentirali svoje ideje i prijedloge.

Prva skupina je dobila temu djelovanja studentskih predstavnika u lokalnom kontekstu. Lokalni se kontekst odnosi na djelovanje na razini sveučilišta i sastavnica sveučilišta. Problemi koje je radna skupina uočila tiču se loše informiranosti studenata o djelovanju studentskih predstavnika, neaktivnost studenata i studentskih predstavnika, nepostojanje komunikacije i netransparentnost. Smatraju da bi se neadekvatan rad u lokalnom kontekstu trebao promijeniti na način da se organizira veći broj događanja poput *team buildinga*, ali i različitih vrsta druženja na kojima bi se ostvario prijenos znanja i informacija između studenata i studentskih predstavnika te između studentskih predstavnika koji se međusobno ne poznaju. Pobiljanjem komunikacije došlo bi do veće informiranosti i adekvatnijeg djelovanja studentskih predstavnika. U takvom okruženju neki studentski predstavnici mogli bi se motivirati na djelovanje na višim razinama (nacionalnoj ili transnacionalnoj).

Druga skupina je dobila temu neravnopravnosti studenata u visokom obrazovanju. Radna skupina smatra da nastavno osoblje ima krivu percepciju studenata, ne poštuje studentsko vrijeme i trud uloženo u rad, studentski prijedlozi, mišljenja i kompetencije se ne poštaju od strane osoblja koje upravlja visokim učilištem, odluke studentskih predstavnika se često ne uvažavaju niti se provode, a sankcije za ovakvo stanje ne postoje. Grupa smatra da bi trebalo poticati kulturu dijaloga u kojoj bi se individualni interesi nastavnika i studenata staviti iza kolektivnih koji bi trebali doći u prvi plan. Studente bi se trebalo poticati da sami slobodno iznose mišljenja i utječu na poboljšanje kvalitete studiranja, a u duhu kulture dijaloga trebalo bi promicati svijest o nepovoljnem položaju studenata i potrebi za dijalogom i ravnopravnosću.

Treća je skupina dobila temu nepovjerenja između studenata i studentskih predstavnika. Dva su temeljna problema koja su definirana od strane radne skupine, a to su neinformiranost i predrasude o studentskim predstavnicima. Prvi problem je neinformiranost. Studenti nisu informirani o radu studentskih predstavnika, njihovim članstvima u odborima, povjerenstvima i vijećima i točnim aktivnostima koje studentski predstavnici ispunjavaju. Taj problem bi se trebao riješiti stvaranjem jedinstvene stranice na kojoj bi se objavljivale sve relevantne informacije poput zapisnika, radnih materijala i rezultata rada studentskih predstavnika, ali bi trebalo unaprijediti način konzultiranja navedenih stranica. Stranice treba učiniti privlačnima široj studentskoj populaciji, a kroz njih bi se trebalo promovirati uključivanje studenata u različite projekte i volonterske akcije. Drugi problem predstavljuje predrasude o studentskim predstavnicima za koje se smatra da imaju drugačije motivacije za članstvo u zborovima od one koju predstavljaju, a to je pomoć u borbi za studentska prava. Radna grupa smatra da je uvriježeno mišljenje da studentski predstavnici kroz zborove i studentsku aktivnost žele osigurati buduće radno mjesto, da su koristoljubni i koruptivni. Kao rješenje, radna grupa smatra da bi trebalo promovirati izvještaje o radu studentskih predstavnika koji bi bili dostupni svima. Također bi studentski predstavnici trebali osigurati vlastitu pristupačnost studentima koje predstavljaju, da se s njima upoznaju i da direktna komunikacija između njih bude transparentna jer ako se studenti ne upoznaju dovoljno s vlastitim predstavnicima problem predrasuda se neće riješiti. Također, studentski predstavnici se trebaju više angažirati u vlastitom radu.

Četvrta je grupa dobila temu nepovjerenja između studenata i nastavnika. Radna skupina smatra da nastavnici smatraju i pozicioniraju studente kao neravnopravne. Način predavanja i ophodenje sa studentima nisu uspostavljeni na adekvatnom načinu komuniciranja, a suradnja između nastavnika i studenata ne postoji. Nastavnici i studentima su propisana prava i obveze, ali nastavnici imaju veću kontrolu nad studentima, kao i veću moć. Nastavnici i studenti bi jedni druge trebali poticati u radu, trebali bi ostvariti suradnju u području nastave. Prava i obveze bi trebali poštovati i jedni i drugi, a studentske ankete bi trebale biti redefinirane i imati veću vrijednost.

Peta je grupa dobila temu nedostatka edukacije za studentske predstavnike. Radna skupina smatra da postoji nedovoljna informiranost studenata i studentskih predstavnika o tome što predstavnički rad uistinu znači. Studenti nemaju nikakvog oblika edukacije kojim bi se upoznali s predstavničkim radom. U tom pogledu identificirali su četiri razine djelovanja na kojima bi se navedeni problem riješio:

- a. **Djelovanje na razini studijske godine** gdje bi se studenti educirali o studentskom zboru, njegovoј zadaći i djelokrugu rada. Fokus je usmjeren na redovito obraćanje studentskih predstavnika studentima kod kojih bi se nastojala povećati motivacija i interes za studentski zbor.
- b. **Djelovanje na razini studija ili sastavnice fakulteta** gdje bi se sastajali studentski predstavnici, a na sastanke bi bili pozvani i drugi studenti gdje bi se i jedni i drugi informirali o najvažnijim pitanjima koja se tiču studijskog programa, ali i važnosti uključenja studenata u vrednovanje studijskih programa.
- c. **Djelovanje na razini sastavnice sveučilišta (fakulteta/sveučilišnog odjela)** gdje bi se otvorile javne rasprave o tekućim problemima na razini sastavnice sveučilišta. Na javnim raspravama i tribinama sudjelovali bi studentski predstavnici i drugi studenti. Teme o kojima bi se raspravljalo ticale bi se cijele sastavnice.
- d. **Djelovanje na razini sveučilišta** gdje bi se organizirale radionice različite prirode o ulozi studenata u visokom obrazovanju i tekućim pitanjima o obrazovanju u društvu, ali i *team building* aktivnosti kojima bi se studentski predstavnici povezali i razmjenjivali znanje.

Osim navedenog, informiranje studenata i studentskih predstavnika koje ima edukativnu dimenziju ne treba svoditi isključivo na ove formalizirane prijedloge djelovanja nego edukacija treba biti proširena, a dijalog se mora voditi i s ostalim dionicima.

Šesta grupa je dobila temu studentskih izbora. Problemi koje su identificirali vezano za studentske izbore su neinformiranost studenata, loša izlaznost na izbore, nepovoljno vrijeme održavanja izbora, slučajevi namještanja te nemogućnost prijenosa informacija između prethodnog i novog mandata. Radna grupa smatra da se treba raditi na promociji izbora i kampanjama pojedinih kandidata čime će se istovremeno informirati studente o izborima te privući veći broj kandidata i glasača. Vrijeme održavanja izbora treba promijeniti s proljeća na jesen zbog smjene u mandatima, zbog koje prva godina studija često ostane bez vlastitog predstavnika. Edukaciju o provođenju izbora treba osigurati na početku godine gdje će se omogućiti novim kandidatima da se upoznaju s dosadašnjim radom i da se osigura prijenos informacija da se rad studentskog zbora može nastaviti bez većih prepreka.

Sedma grupa je dobila temu svođenja studentskih predstavnika na formalnu ulogu. Studentski predstavnici su formalizirani odnosno bivaju predstavnicima samo „na papiru“, a često puta su ignorirani i neozbiljno shvaćeni. Radna skupina smatra da se kroz dobro povezivanje sa studentima i kvalitetan rad može osigurati moć unutar institucije visokog obrazovanja. Takva je moć potrebna da bi se moglo pristupiti stvaranju dijaloga sa ostalim dionicima u upravljanju visokim obrazovanjem. Studentski predstavnici sami trebaju raditi na unaprjeđenju vlastitog položaja u instituciji, ali se „tradicionalni zid“ između nastavnika i studenata ne može srušiti samo kroz nastojanja studenata, nego i profesori trebaju aktivno biti uključeni u dijalog.

Tema III: Vrednovanje izvannastavnih aktivnosti: Zašto postati i ostati studentski predstavnik/ca?

U uvodnom dijelu izlaganja Vilma Kotlar je prezentirala vrijednosti izvannastavnih aktivnosti u kontekstu stjecanja temeljnih kompetencija za cjeloživotno učenje. Naročito se istaknuo značaj volonterskih aktivnosti, kao prilike za neformalno učenje, pri čemu se posebna pozornost posvetila volonterskom predstavničkom radu studenata. Predstavljeni su primjeri vrednovanja volonterskih aktivnosti po raznim europskim i američkim državama. Studentima je prezentirana, njima do sada nepoznata "Preporuka o priznavanju izvannastavnih aktivnosti tijekom kojih studenti stječu relevantne kompetencije" Sveučilišta u Rijeci. Obaviješteni su da je na Sveučilištu u Rijeci u tijeku projekt putem kojega se nastoje identificirati studentske izvananstavne aktivnosti i kompetencije koje tim putem stječu, s ciljem izrade Pravilnika o priznavanju izvannastavnih aktivnosti na Sveučilištu u Rijeci.

Nakon izlaganja i kraće diskusije, studenti su podijeljeni u 8 grupa. U svakoj grupi je bilo 4-5 studenata s različitih fakulteta. Trebali su na zadanom primjeru odgovoriti na pitanja o vrednovanju aktivnosti, pri čemu su im bile sugerirane mogućnosti:

1. ECTS bodovi?
2. Nagrade i priznanja (npr. Rektorova nagrada, priznanje Studentskog zbora, ...)?
3. Dopunska isprava o studiju – evidencija i/ili priznavanje kompetencija – tko procjenjuje stečene kompetencije?
4. Pri upisu na višu razinu studija?
5. Prijedlozi... ???

GRUPA 1 – primjer: Studenti volontiraju u organizaciji međunarodnog znanstvenog skupa na odjelu na kojem studiraju. Podijeljeni su u dvije grupe:

- Prva grupa pomaže kontinuirano tijekom nekoliko mjeseci u planiranju i organizaciji skupa (traže kontakte, pišu i šalju pozivnice, osmišljavaju satnicu skupa i sadržaje – koriste već postojeće vještine rada na računalu i korištenja stranih jezika).
- Druga grupa volontira tijekom skupa (nošenje stolica, slaganje stolova, dijeljenje letaka, dežuranje na pultu za prijavu sudionika, kupuju i donose iz trgovine potrepštine poput vode, keksa, sokova...)

Kako bi vrednovali rad studenta prve, a kako rad studenata druge grupe? Jednako ili različito? Obrazložite.

Radna skupina je zaključila kako ove dvije grupe volontera ne bi vrednovali na isti način. Smatraju da poslovi prve grupe pripadaju među one kojima se razvijaju neke vještine, usvajaju neka nova znanja, te oduzimaju značajno više vremena nego poslovi druge grupe. Stoga bi informaciju o radu prve grupe unijeli u dopunsku ispravu o studiju, dok bi studentima druge grupe samo dali zahvalnice od organizatora. Što točno i na koji način unijeti u dopunsku ispravu studentima prve grupe, procijenila bi i odlučila osoba iz redova nastavnog osoblja, koja bi bila zadužena od samog početka organizacije znanstvenog skupa na praćenje i evidentiranje volonterskog rada studenata.

Sudionici radionice su prihvatali mišljenje radne skupine.

GRUPA 2 – primjer:

- Student arheologije Mate je odlučio volontirati u Arheološkom muzeju. Otišao je tamo, izrazio je interes za volontiranje na poslovima budućeg arheologa. U muzeju su njegov prijedlog prihvatili, te student vikendom odlazi na teren i skupa s arheoložima radi na iskopavanju na arheološkom nalazištu.
- Student arheologije Krešo je odlučio volontirati na ljetnom Filmskom festivalu. Sudjelovao je u pripremama za Festival (priprema info letaka, plakata, pozivnica), tijekom tjedan dana Festivala je radio svakodnevno puno radno vrijeme na info-pultu, a po završetku još dva dana pomagao u pakiranju i raznošenju stvari (stolice i sl.)

Kako bi vrednovali rad Mate, a kako rad Kreše? Jednako ili različito? Obrazložite.

Studenti radne skupine predlažu različito vrednovanje ova dva slučaja, s obzirom da se radi o "volontiranju u struci" i "volontiranju koje nije povezano sa strukom". Smatraju da bi se rad Mate mogao vrednovati na više načina:

1. *da se prizna u zamjenu za (dio) obavezne stručne prakse ili u zamjenu za pisanje seminarskog rada*
2. *ovakav način rada bi trebalo postaviti kao jedan od uvjeta za kandidaturu za Rektorovu/Dekanovu nagradu*
3. *unošenje aktivnosti u dopunsku ispravu o studiju s ciljem evidencije volonterskog angažmana tijekom studiranja*

U drugom slučaju, s obzirom da volontiranje nije povezano sa profesijom za koju se student ospozobljava, unatoč tome što je student u ovoj prilici usavršavao vještine timskog rada, organizacije, stjecao kompetencije, smatraju da nema potrebe od strane nositelja studijskog programa da na bilo koji način vrednuju ovu aktivnost, jer će student dobiti potvrdu od organizatora volontiranja koju će moći priložiti u svoj CV.

Veći dio sudionika radionice nije prihvatio mišljenje radne skupine. Smatrali su da ne treba strogo dijeliti volonterski rad na onaj koji je povezan, odnosno nije povezan sa strukom. Oni bi od prethodna tri prijedloga za prvi slučaj, na drugi slučaj primijenili i drugi i treći prijedlog.

GRUPA 3 – primjer:

- Ante studira Pravo na Sveučilištu u Splitu. Javio se na natječaj za studentskog pravobranitelja. Obraćaju mu se studenti s problemima koje on savjetuje i za koje pronalazi rješenja. Surađuje s pravnom službom Sveučilišta. U prosjeku, pomaže studentima na sveučilištu 8 sati tjedno, tijekom cijele akademske godine. Posao radi s lakoćom jer već posjeduje brojna znanja i vještine budućeg pravnika, ali veliki je broj studenata koji traže njegovu pomoć, pa mu je naporno.
- Alen studira Agronomiju na Veleučilištu u Kninu. Javio se na natječaj za studentskog pravobranitelja. Obraćaju mu se studenti s problemima koje on savjetuje i za koje pronalazi rješenja. Surađuje s pravnom službom Veleučilišta. Dostupan je svim studentima na Veleučilištu 8 sati tjedno, tijekom cijele akademske godine. Alen troši značajno više vremena od Ante, u odnosu na broj studenata kojih je na Veleučilištu znatno manje, jer nije tako dobro upoznat s pravilnicima i zakonima.

Kako bi vrednovali rad Ante, a kako rad Alena? Jednako ili različito? Obrazložite.

Radna skupina je zauzela stajalište da bi o svakom pojedinom slučaju trebali odlučiti nositelji/izvoditelji studijskog programa na kojima studentski pravobranitelj studira te procijeniti na koji način vrednovati njegov rad. Stajališta su da je temeljeno obilježje volonterskog rada, rad bez želje za nagradom i da bi neko značajnije nagrađivanje volonterskog rada izokrenulo volontiranje u njegovu suprotnost. Studenti bi se javljali na volontiranje s ciljem osobne koristi, a ne davanja, stoga ne podržavaju nagrađivanje volonterskog rada studenta. Smatraju da je dovoljno da studenti dobiju neku vrstu priznanja / zahvalnice za svoj rad.

Dio sudionika radionice se nije složio s mišljenjem radne skupine. Iстicali su veliki broj radnih sati koje studentski pravobranitelji znaju potrošiti na volonterski rad s kolegama, gdje zahtjevi ponekad premašuju slobodno vrijeme koje studentski pravobranitelj ima na raspolaganju. Stoga je upitno hoće li obaviti svoju funkciju kako treba. Ako bi za svoj radio dobio ECTS bodove, koje bi mogao koristiti umjesto nekog izbornog predmeta, tada bi imao više vremena za obavljanje poslova studentskog pravobranitelja. Studenti su smatrali da odgovornost prema poslu nije povezana s tim na koji je način rad vrednovan, nego o karakternim osobinama osobe koja posao radi.

GRUPA 4 – primjer:

Tajnik Studentskog zbora je student koji piše zapisnike i odluke sa sjednica, korespondira s upravom Sveučilišta i javnošću, arhivira račune, nosi ih u računovodstvo, kontaktira sa svim studentima koji vode projekte i radi slične poslove 10 sati tjedno, tijekom cijele akademske godine.

Kako bi vrednovali rad Tajnika? Treba li posao Tajnika profesionalizirati? Ili se treba raditi volonterski? Koje su prednosti, a koji nedostaci jednog ili drugog pristupa? Tko treba pratiti radi li Tajnik odgovorno? Obrazložite.

Radna skupina je zauzela stajalište da rad tajnika Studentskog zbora na razini sastavnica i unutar studentskih udruga treba biti volonterski, ali rad tajnika na razini Sveučilišta treba biti profesionaliziran zbog većeg obima posla i veće odgovornosti. Tajnika, koji radi volonterski, nagradili bi upisivanjem aktivnosti u dopunsku ispravu, te predlažu da aktivnost donosi dodatne bodove pri upisu na višu razinu studija i pri prijavi na natječaje za stipendije. Radna skupina smatra da profesionalizacija omogućava veću odgovornost, potiče motivaciju, doprinosi efikasnosti, ali povećava troškove. Prednost volonterskog angažmana je u manjim troškovima rada, ali smatraju da je zbog toga smanjena motivacija za tu vrstu posla, što rezultira sniženom efikasnošću i manjom odgovornosti. Za praćenje rada tajnika treba biti zadužena Skupština, koja ga bira i najbolje je upoznata s njegovim radom.

Ostatak studenata se u diskusiji usprotivilo stajalištu prema kojem je naplaćivanje rada uzrok veće ili manje odgovornosti, efikasnosti i motiviranosti, te su povezali odgovornost s karakternim osobinama osobe.

GRUPA 5 – primjer:

Studentski predstavnik Mario je izabran na Odsjeku na kojem studira 500 studenata. Sudjeluje na sjednicama Stručnog vijeća koje se održavaju 1x mjesečno, prikuplja informacije od studenta i proslijeđuje ih dalje prema fakultetskim uredima i službama, obaveštava studente i objašnjava im odluke Stručnog vijeća, zastupa studente na sjednicama Studentskog zbora koje se održavaju 1 x mjesečno. Mario se trudi, radi puno, odgovorno i troši puno vremena.

Studentska predstavnica Melita je izabrana kao predstavnica na sveučilišnoj listi. Sudjeluje na sjednicama Stručnog vijeća koje se održavaju 1x mjesečno. Ne trudi se prenositi informacije kolegama i nije baš redovita na sjenicama. Na upite svojih kolega najčešće ne zna odgovoriti ili odgovara s velikim zakašnjenjem.

Kako bi vrednovali rad Maria, a kako Melite? Jednako ili različito? Tko bi trebao biti zadužen za praćenje rada studentskih predstavnika, procjenu i vrednovanje? Obrazložite.

Radna skupina predlaže vrednovanje rada studenata u ovom primjeru upisivanjem u dopunsku ispravu, pri čemu bi procjenu stečenih kompetencija radilo povjerenstvo koje bi bilo osnovano upravo s tim ciljem. U povjerenstvu bi trebalo biti 50% studenata, 50% nastavnika. Rad studentskih predstavnika bi trebalo kontinuirano nadzirati te kreirati mehanizam koji će ukloniti s funkcije predstavnika one studente za koje se procjeni da ne ispunjavaju svoja zaduženja.

Svi su se složili s prijedlogom.

GRUPA 6 – primjer:

Predsjednik Hrvatskog studentskog zbora – saziva i vodi sjednice HSZ-a, jednom mjesečno, a po potrebi i češće. Putuje i posjećuje Studentske zborove širom Hrvatske. Predstavlja studente u brojnim stručnim povjerenstvima, radnim skupinama više različitih Ministarstava, Vladinih tijela, unutar EU projekata iz područja visokog obrazovanja. U sklopu raznih projekata odlazi često na studijska putovanja, konferencije, seminare, odaziva se na razne tribine, okrugle stolove, uz povremene medijske nastupe. Istovremeno, predsjedava Studentskim zborom nekog sveučilišta, pa i tamo ima brojne obaveze.

Treba li posao predsjednika HSZ-a profesionalizirati? Obrazložite. Tko bi trebao biti zadužen za praćenje i vrednovanje rada predsjednika HSZ-a?

Radna skupina se založila za profesionalizaciju ove funkcije, što je izazvalo burnu raspravu. Iznesena su dijametralno suprotna stajališta o obavezama i vremenu koje je potrebno za vršenje ove funkcije. Iznesen je primjer profesionalnog obavljanja funkcije predsjednika Europejske studentske unije (ESU-a), pri čemu predsjednik i zamjenik predsjednika uopće nisu studenti. Nije postignut konsenzus oko toga je li moguće u isto vrijeme ispunjavati redovite studijske obaveze i obaveze predsjednika HSZ-a, odnosno predsjednika SZ na većim sveučilištima. U konačnici rasprave trećina prisutnih je bila za profesionalizaciju funkcije (zbog velikog obujma posla i odgovornosti), dok su ostali smatrali da profesionalizacija ne doprinosi kvalitetnom i odgovornom izvršavanje tih funkcija, zbog čega je nepotrebna. Za praćenje i nadzor rada trebali bi biti zaduženi sami studenti, odnosno Studentski zborovi. I u ovom slučaju je predloženo da procjenu stečenih kompetencija radi povjerenstvo koje bi bilo osnovano upravo s tim ciljem, kako bi se procjena unijela u dopunsku ispravu o studiju.

GRUPA 7 – primjer:

- Grupa studenata sa Pomorskog fakulteta odluči organizirati izložbu studentskih fotografija. Sadržajno isplaniraju projekt, izračunaju finansijski okvir i nađu 1 donatora koji će pokriti dio troškova. Napišu i prijave svoj projekt Studentskom zboru, koji im odobri financiranje. Organiziraju oglašavanje projekta, prikupe fotografije, organiziraju tiskanje i uokviravanje fotografija, pronađu prostor za izložbu, oglase događanje, organiziraju svečanost otvorenja i dežurstva tijekom izložbe.
- Studenti pedagogije i psihologije odluče održati niz radionica za učenike koji imaju poteškoće u učenju zbog disleksije, u formi studentskog projekta kojeg su samostalno isplanirali. U suradnji sa stručnim službama osnovnih škola i Obiteljskim centrom dodu do podataka o djeci kojoj je potrebna pomoć. Nastavnici Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta educiraju studente na trodnevnoj radionici koja je posebno organizirana za tu svrhu (nije sastavni dio redovne nastave). U prostoru studentskog savjetovališta na Sveučilištu subotom studenti rade 3 sata s djecom tijekom jednog semestra.

Kako bi vrednovali rad grupe studenata s Pomorskog fakulteta, a kako rad studenata pedagogije i psihologije? Jednako ili različito? Obrazložite.

Radna skupina predlaže različito vrednovanje ovih aktivnosti. U prvom slučaju, upisivanje aktivnosti u dopunsku ispravu i priznanje od Studentskog zbara. U drugom slučaju, pored priznanja od Studentskog zbara (kojega moraju dobiti svi studenti koji rade na projektima), predlažu dodjeljivanje ekstrakurikularnih ECTS bodova, vrednovanje u postupku odabira za dobivanje Rektorove nagrade i bodovanje pri upisu na višu razinu studija.

Većina ostalih studenta se usprotivila različitom vrednovanju ove dvije aktivnosti. Smatrali su da bi prvu aktivnost trebalo vrednovati jednako kao drugu. Povela se rasprava o tome trebaju li bodovi biti ekstrakurikularni ili mogu biti zamjena za izborni predmet, nakon koje su ostala podijeljena stajališta. Dio studenata vidi ove aktivnosti kao volonterske, pri čemu smatraju da (općenito) volonterske aktivnosti ne treba vrednovati ni na kakav način, odnosno zauzimaju stajalište da volontiranje isključivo mora biti posljedica intrizične motivacije i odbacuju koncept volonterstva koje se nagrađuje na bilo koji način (potiče izvana).

GRUPA 8 – primjer:

Studenti volontiraju u organizaciji međunarodnog košarkaškog turnira:

- Barbara pomaže kontinuirano tijekom nekoliko mjeseci u planiranju i organizaciji turnira (traži kontakte, piše i šalje pozivnice, prevodi).
- Marinela igra košarku. Naporno trenira u sveučilišnom timu.
- Na turniru je nedostajalo pomoćnih košarkaških sudaca. Zbog toga je organiziran tečaj za one koji to žele postati. Željko se prijavio na tečaj koji je trajao 2 tjedna. Po završetku tečaja, morao se uvježbavati vikendima na školskim košarkaškim utakmicama. Kada je nekoliko mjeseci kasnije počeo turnir, Željko je slomio nogu i nije mogao sudjelovati.

Kako bi vrednovali rad Barbare, Marinele i Željka? Jednako ili različito? Obrazložite.

Radna skupina u prvom i drugom primjeru predlaže oslobođanje od nastave tjelesnog odgoja, ekstrakurikularne ECTS bodove, te, ovisno o postignutim rezultatima, Rektorovu nagradu, priznanje studentskog zbara i evidentiranje aktivnosti u dopunskoj ispravi o studiju. U trećem primjeru,

smatraju da nema potrebe za bilo kakvim vidom vrednovanja, da studentu preostaje zadovoljstvo što je završio tečaj (!)

U diskusiji je istaknuto da je student u trećem primjeru stekao neka znanja i vještine, ali da je i dobio potvrdu od organizatora o tome, zbog čega nema potrebe ovakve vrste aktivnosti unositi u dopunsку ispravu, kao ni ostale volonterske aktivnosti za koje se dobije potvrda od organizatora. U konačnici je iznesen zahtjev za ujednačavanjem kriterija na razini sveučilišta, kako se ne bi dogodilo da na neke sastavnice određene aktivnosti upisuju u dopunsku ispravu, a neke druge ne.

Zaključak

Iz dinamike rada na radionici (aktivnog sudjelovanja svih prisutnih tijekom cjelokupne radionice) može se zaključiti da su obrađene teme bile prisutnima vrlo interesantne. Nakon prvog izlaganja, iznosili su brojne primjere iz prakse i onda uz pomoć voditelja radionice zaključivali o prednostima i nedostacima Bolonjskog procesa, odnosno posljedicama njegove (loše) provedbe. Prva i druga tema motivirale su ih za daljnji rad u svojstvu studentskih predstavnika te prenošenje znanja kolegama – studentima, kao što će naknadno iz komentara u evaluacijskim upitnicima biti vidljivo. Izrazili su želju za ponovnim sudjelovanjem na ovakvoj vrsti radionice, na kojoj bi mogli konstruktivno raspravljati o problemima s kojima se susreću u suradnji s kolegama s drugih fakulteta. Bili su vrlo zadovoljni jer su imali priliku otvoreno izraziti svoje mišljenje, međusobno se upoznali (kroz rad po grupama), te razmijeniti iskustva, tako da je radionica izazvala efekt *team buildinga*.

Najviše diskusije i burne rasprave, izazvala je treća tema. Studenti su po grupama dobivali slične, ali opet različite slučajeve i na većini zadataka se nije mogao postići konsenzus oko načina vrednovanja. Najčešće se izrazilo stajalište kako je primjereno način vrednovanja za svaku izvannastavnu aktivnost njezino upisivanje u dopunsku ispravu u studiju, a u nekim slučajevima, u kojima su aktivnosti povezane s područjem studiranja, studenti su predložili nagrađivanje ECTS bodovima, pri čemu je dio studenata smatrao da oni trebaju biti ekstrakurikularni (što je na nekim fakultetima u Rijeci već praksa), a dio da trebaju biti sastavni dio studijskog programa. Interesantan je prijedlog za motiviranje osobe za (volonterski) posao tajnika/ce Studentskog zboru, a to je financiranje tečaja iz osnova knjigovodstva ili nekog sličnog tečaja kroz kojega bi se educirali za posao tajnika/ce.

Kroz neke zadatke se dotaknuo problem profesionalizacije onih funkcija u Studentskom zboru koje oduzimaju najviše vremena ili zahtijevaju neka specifična znanja. Većina je zauzela stajalište da rad tajnika/ce Studentskog zboru na razini sastavnica treba biti volonterski, ali rad tajnika/ce na razini Sveučilišta profesionaliziran, jer uključuje specifična znanja i oduzima puno vremena, više nego što mogu uložiti volonterski studenti koji redovito ispunjavaju studijske obaveze. Što se tiče funkcije predsjednika/ce Studentskog zboru (Hrvatskog ili sveučilišnog), trećina prisutnih je bila za profesionalizaciju funkcije (zbog velikog obujma posla i odgovornosti), dok su ostali smatrali da profesionalizacija ne doprinosi kvalitetnom i odgovornom izvršavanje tih funkcija, zbog čega je nepotrebna. Smatraju da se značajna količina vremena, koju zahtijeva pozicija predsjednika/ce, može kvalitetnom organizacijom preraspodijeliti na članove predsjedništva, čime bi se omogućilo da se posao i dalje obavlja volonterski, te spriječile moguće zlouporabe pozicije.

Iz komentara studenata o vrednovanju izvannastavnih aktivnosti, bilo je vidljivo da dio njih ne razumije da ih se tijekom studiranja treba opskrbiti raznovrsnim kompetencijama, a ne samo onima koje pripadaju u kompetencije određene struke. Stječe se dojam da dio studenata nema značajnija iskustva u svijetu rada, zbog čega ne shvaćaju koje sve vještine će im nedostajati u trenutku kada s diplomom izazu na tržište. Neki stoga ne prepoznaju vrijednosti izvannastavnih aktivnosti i potrebu da se integriraju u redovni kurikulum, već zauzimaju stajalište prema kojem je to "privatna stvar, što će tko raditi u slobodno vrijeme, te kreatori studijskih programa ne trebaju ništa imati s tim". Dakle, ne samo kod nastavnog osoblja, nego je i kod studenta potrebno osvijestiti potrebu poticanja aktivnosti usmjerenih izgradivanju i unaprjeđivanju temeljnih kompetencija.

Međutim, u jednoj stvari su bili vrlo složni, a to je postavljanje zahtjeva za ujednačavanjem postupaka vrednovanja izvannastavnih aktivnosti na razini Sveučilišta, odnosno, donošenje pravilnika koji će postupak regulirati, kako se ne bi dogodilo da se iste aktivnosti različito vrednuju na različitim sastavnicama Sveučilišta.

Evaluacijsko izvješće

Na radionici je sudjelovalo 30 studenata, od kojih je 25 ispunilo evaluacijski upitnik.

Teme:

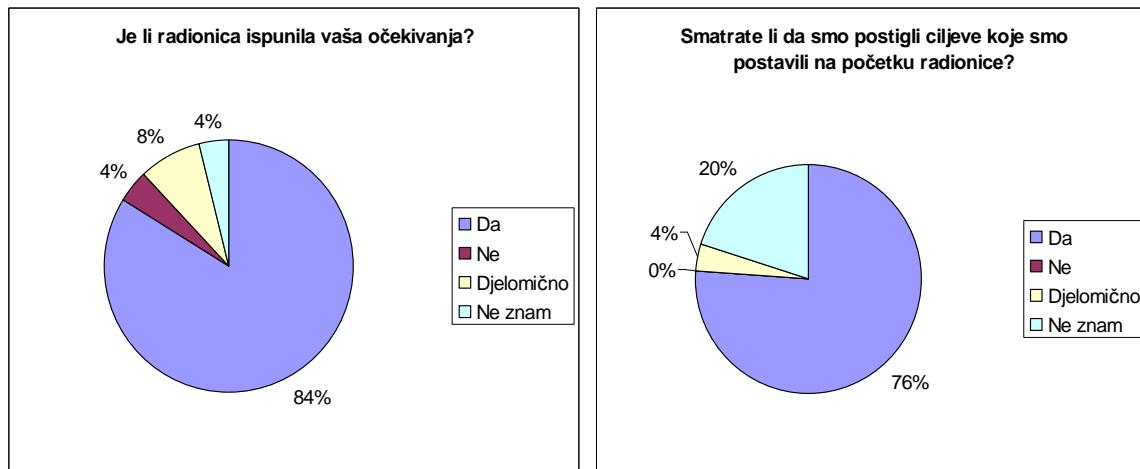
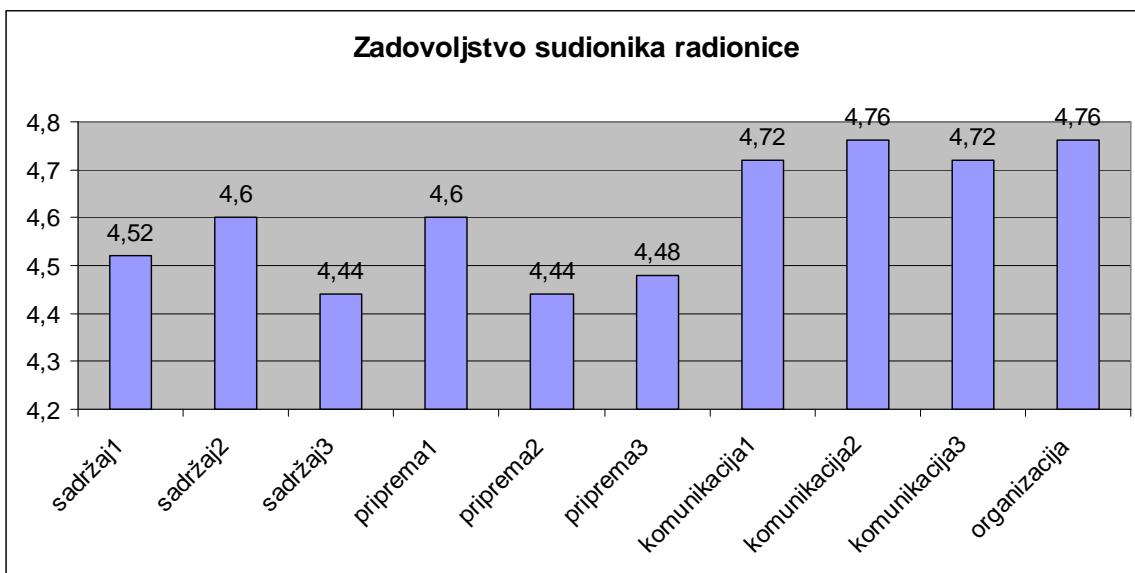
1. "Što Bolonja jest, a što nije" – izlaganje i diskusija
2. "Sudjelovanje studenata u upravljanju visokim obrazovanjem – prikaz rezultata istraživanja", kreiranje prijedloga za unaprjeđenje prakse
3. "Vrednovanje izvannastavnih aktivnosti: Zašto postati i ostati studentski predstavnik/ca?" – mišljenja i prijedlozi

Ocjene:

1 - iznimno nezadovoljan/na	4 - donekle zadovoljan/na
2 - donekle nezadovoljan/na	5 - u potpunosti zadovoljan/na
3 - ni zadovoljan/na ni nezadovoljan/na	

Rezultati:

	Min.	Max.	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Medijan	Mod
Koliko ste zadovoljni kvalitetom sadržaja radionice – 1. Tema	3	5	4,52	,586	5	5
Koliko ste zadovoljni kvalitetom sadržaja radionice – 2. Tema	3	5	4,60	,645	5	5
Koliko ste zadovoljni kvalitetom sadržaja radionice – 3. Tema	3	5	4,44	,651	5	5
Koliko ste zadovoljni načinom i pripremljenošću prezentacije sadržaja radionice? – 1. Tema	3	5	4,60	,645	5	5
Koliko ste zadovoljni načinom i pripremljenošću prezentacije sadržaja radionice? – 2. Tema	3	5	4,44	,651	5	5
Koliko ste zadovoljni načinom i pripremljenošću prezentacije sadržaja radionice? – 3. Tema	1	5	4,48	,918	5	5
Koliko ste zadovoljni komunikacijom voditelja radionice sa sudionicima? – 1. Tema	3	5	4,72	,614	5	5
Koliko ste zadovoljni komunikacijom voditelja radionice sa sudionicima? – 2. Tema	3	5	4,76	,523	5	5
Koliko ste zadovoljni komunikacijom voditelja radionice sa sudionicima? – 3. Tema	2	5	4,72	,678	5	5
Koliko ste zadovoljni organizacijom radionice?	3	5	4,76	,523	5	5

Najčešći komentari sudionika

Što vam se svidjelo:

- Konstruktivan razgovor svih sudionika. Postavljena su brojna zanimljiva pitanja i dati odgovori na ista
- Bilo je zanimljivo čuti mišljenja drugih studentskih predstavnika
- Ugodna i opuštena atmosfera
- Grupni rad na problemima
- Svi smo mogli aktivno sudjelovati i raspravljati
- Mogućnost otvorene rasprave
- Saznao sam više o "bolonji" i volonterstvu
- Problemi su prikazani realno, bez uljepšavanja
- Način rada, diskusija, puno korisnih informacija
- Odlazimo motivirani da prenesemo stečena znanja
- Izuzetno poučno i korisno
- Još sam više motiviran za sudjelovanje u radu studentskog zbora
- Mogućnost predlaganja svojih ideja
- Timski rad, razmjena ideja i mišljenja

- Zanimljivi predavači uz koje nije bilo teško ostati koncentriran
- Poticanje na razmišljanje
- Vrijedno iskustvo u smislu teambuildinga

Što vam se nije svidjelo:

- Vremenska organizacija
- Prerano ujutro početak radionice

Prijedlozi:

- Ovakve radionice treba češće organizirati, na različite teme
- Ponoviti ovakve radionice na pojedinim sastavnicama Sveučilišta
- Trebalo bi više govoriti o provođenju prijedloga i ciljeva u praksi

Prilozi

---

1. Program Susreta

AGENCIJA ZA
MOBILNOST I
PROGRAME EU

AGENCIJA ZA MOBILNOST I PROGRAME EU
PROGRAM ZA CJEOŽIVOTO UČENJE
HRVATSKA STRUČNA SKUPINA ZA BOLONJSKI PROCES
i
STUDENTSKI ZBOR SVEUČILIŠTA U RIJECI

RADIONICA

"STUDENTSKI PREDSTAVNICI I BOLONJSKI PROCES"

Rijeka, Novi kampus, Filozofski fakultet, subota, 19. 10. 2013., 9 – 15 h

PROGRAM:

09:00 – 09:15	Uvodno predstavljanje
09:15 – 10:20	Što Bolonja jest, a što nije? – izlaganje i diskusija
10:20 – 10:40	Pauza
10:40 – 12:10	Sudjelovanje studenata u upravljanju visokim obrazovanjem – prikaz rezultata istraživanja, kreiranje prijedloga za unaprjeđenje prakse
12:10 – 12:30	Pauza
12:30 – 14:00	Vrednovanje izvannastavnih aktivnosti: Zašto postati i ostati studentski predstavnik/ca? – mišljenja i prijedlozi
14:00 – 14:30	Zaključci i evaluacija radionice

Radionicu vode studentski predstavnici u Hrvatskoj stručnoj skupini za Bolonjski proces:

Vilma Kotlar (Sveučilište u Rijeci) i Ivan Buljan (Sveučilište u Zadru)

Rad Hrvatske stručne skupine za Bolonjski proces je financiran sredstvima Europske komisije, Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta i Agencije za mobilnost i programe EU. Stavovi izraženi na ovoj radionici predstavljaju stavove pojedinih izlagača i ne odražavaju nužno stavove Komisije, Ministarstva ili Agencije.

2. Vremenska lenta Bolonjskog procesa - materijal sa radionice

Vremenska linija Bolonjskog procesa

(adaptirano prema *Focus on Higher Education in Europe 2010: The Impact on the Bologna Process*)

Mobilnost studenata i nastavnika	Mobilnost studenata, nastavnika, istraživača i administrativnog osoblja	Socijalna dimenzija mobilnosti Prenosivost zajmova i stipendija Poboljšanje podataka o mobilnosti	Fokus na vizje i dozvole za rad	Izaživi viza i dozvola za rad, mirovinskih sustava i priznavanja	Povećanje studenetske mobilnosti na 20% do 2020	Mobilnost za bolje učenje
Zajednički dvočlanski sustav	Lako čitljivi i usporedivi stupnjevi	Razvoj sustava priznavanja Zdržani studiji	Inkluzija doktorskih studija kao trećeg ciklusa Priznavanje stupnjeva i perioda studiranja Zdrženi studiji	Usvojen FQ-EHEA Pokrenuti nacionalni kvalifikacijski okviri	Nacionalni kvalifikacijski okviri do 2010	Nacionalni kvalifikacijski okvir do 2012
		Socijalna dimenzija	Jednak pristup	Osnovljivanje socijalne dimenzije	Obezvredovanje nacionalnih planova djelovanja s učinkovitim praćenjem	Nacionalni ciljevi za socijalnu dimenziju
		Cijeloživotno učenje (LLL)	Povezivanje nacionalnih politika cijeloživotnog učenja Priznavanje prethodnog učenja	Flaksibilni putevi učenja u visokom obrazovanju	Rad prema općem razumijevanju uloge visokog obrazovanja u LLL	I.II. kao javna odgovornost zahtjeva snažno partnerstvo Poživ za rad na zapošljivosti
Upotreba kredita	ECTS sustav	ECTS i Dodatak diplomi (DS)	ECTS i akumulacija kredita	Potreba za koherentnom upotrebom alata i praksi priznavanja	Kontinuirana implementacija bolonjskih alata	Implementacija ostaje na odgovornosti zemlja članica Evropskog prostora visokog obrazovanja
		Europska suradnja u osiguravanju kvalitete	Suranja između stručnjaka za osiguravanje kvalitete i smješnjaka za priznavanje	Osiguravanje kvalitete na institucionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini	Prilagaćene Zajednicki standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete	Stvaranje E-QAR-a
Europa znanja	Europske dimenzije visokog obrazovanja	Privilačnost Europskog prostora visokog obrazovanja	Povezivanje visokog obrazovanja i istraživačkih područja	Međunarodna suradnja na osnovu vrijednosti i održivog razvoja	Prihvaćena Strategija poholjšanja globalne dimenzije Bolonjskog procesa	Poticanje globalne politike dijaloga kroz Bologna Policy Fora
1998	1999	2001	2003	2005	2007	2009
					2012	
<i>Sorbonska Deklaracija</i>	<i>Bolonjska Deklaracija</i>	<i>Prague Communiqué</i>	<i>Berlin Communiqué</i>	<i>Bergen Communiqué</i>	<i>London Communiqué</i>	<i>Leuven/ Louvain-la-Neuve Communiqué</i>
						<i>Bucharest Communiqué</i>

3. Handouts

Tko smo?

Hrvatska stručna skupina za bolonjski proces

- projekt Europske komisije "Nacionalni timovi bolonjskih stručnjaka", dio LLL programa
- 2010. – 2013.
- 9 članova, od toga 2 studenti
- Aktivnosti:
  - organizacija konferencija, okruglih stolova, seminara i drugih događanja o provedbi Bolonjskog procesa u Hrvatskoj;
  - savjetovanje visokih učilišta o reformi visokog obrazovanja;
  - pomoć pri formiranju politike visokog obrazovanja;
  - promotivne aktivnosti;
  - sudjelovanje na konferencijama i stručnim usavrišavanjima na razini Europske unije.

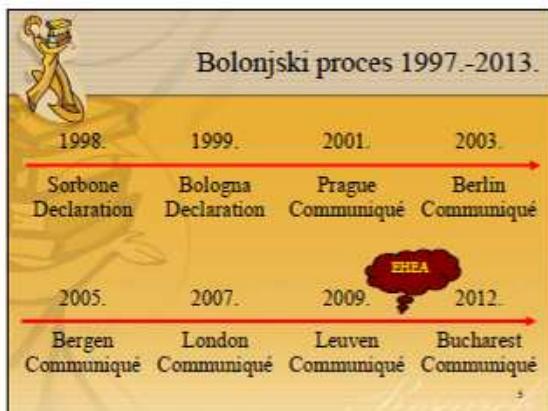
Što ćemo danas raditi?

- Što Bolonja jest, a što nije? – izlaganje i diskusija
- Sudjelovanje studenata u upravljanju visokim obrazovanjem – prikaz rezultata istraživanja, kreiranje prijedloga za unapređenje prakse
- Vrednovanje izvannastavnih aktivnosti: Zašto postati i ostati studentski predstavnik/ca? – mišljenja i prijedlozi

Što Bolonja jest, a što nije?

HRVATSKA STRUČNA SKUPINA ZA BOLONJSKI PROCES

Vilma Kodar i Ivan Buljaa Rijeka, listopad 2013.

1998. Sorbone Declaration

- Usklajivanje studijskih ciklusa u Europi radi međunarodne prepoznatljivosti, mobilnosti i transparentnosti
- Olakšavanje i poticanje **mobilnosti** studenata i nastavnika upotrebom zajedničkog bodovnog sustava
- Priznavanje inozemnih diploma (Lisabon Recognition Convention) s ciljem veće zapošljivosti na području cijele Europe

1999. Bologna Declaration

- Usvajanje sustava dva glavna ciklusa (preddiplomski+diplomski), koji su usporedivi
- Uvodjenje ECTS i DS
- Promicanje mobilnosti studenata, nastavnika, istraživača i administrativnog osoblja
- Promicanje europske suradnje u osiguravanju kvalitete
- Promicanje europske dimenzije visokog školstva

2001. Prague Communiqué

- Cjeloživotno učenje (LLL)
- Socijalna dimenzija visokog obrazovanja
- Značajna uloga visokoobrazovnih institucija i studenata u kreiranju Europskog prostora visokog obrazovanja - kompetentni, aktivni i konstruktivni partneri
- Promocija atraktivnosti Europskog prostora visokog obrazovanja

2003. Berlin Communiqué

- Unaprjedenje sustava osiguravanje kvalitete na svim razinama
- Priznavanje prethodnog učenja (RPL)
- DS – automatski i bez naplaćivanja
- Doktorski studiji kao treći ciklus
- Združeni studiji
- Jačanje veza između visokoškolskih institucija i istraživačkih institucija

2005. Bergen Communiqué

- Uvodjenje zajedničkih smjernica i kriterija za osiguravanje kvalitete
- Razvijanje nacionalnih kvalifikacijskih okvira kompatibilnih s Europskim kvalifikacijskim okvirom
- Omogućavanje fleksibilnog učenja (e-learning i sl.)

2007. London Communiqué

- Uklanjanje prepreka mobilnosti (vize, dozvole, osiguranja...)
- Obaveza izrade nacionalnih strategija za unaprjedenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja
- Osvještavanje uloge visokoobrazovnih ustanova u LLL i zapošljivosti
- Europski registar agencija za osiguravanje kvalitete (EQAR)

2009. Leuven Communiqué (Louvain-la-Neuve)

- Uvodjenje mjera koje će osigurati ulaz u visokoobrazovni sustav podzastupljenim skupinama (osobe s invaliditetom, osobe iz ruralnih područja, odrasle osobe, osobe nižeg socio-ekon. statusa, etničke skupine itd.)
- Postavljanje cilja povećanja mobilnosti: do 2020., najmanje 20% studenata u mobilnosti
- Učenje orijentirano na studenta (Student-centered learning)

2010. Budimpešta - Beč

- Jubilarna konferencija
- Proglašena EHEA:
European Higher Education Area

(preporuka za čitanje:
Bologna Process Implementation Report)

*Research*¹³

2012. Bucharest Communiqué

- Daljnje ulaganje napora u omogućavanju mobilnosti, transparentnosti, prepoznatljivosti
- Unapređenje zapošljivosti – suradnja visokoobrazovnih ustanova sa tržistem rada
- Uvođenje ishoda učenja i njihovo povezivanje sa ECTS, DS, osiguranjem kvalitete, prepoznavanjem diploma i kvalifikacijskim okvirima

*Research*¹⁴

Ključne riječi Bolonjskog procesa

- ECTS, dopunska isprava, mobilnost, ishodi učenja, učenje orijentirano na studenta, suradnja s tržistem rada, osiguranje kvalitete, kvalifikacijski okviri, socijalna dimenzija (jednakost), studenti kao partneri, zapošljivost, cjeloživotno učenje, prepoznavanje, fleksibilnost, transparentnost
- A kako izgleda "Bolonja" na hrvatski način?

*Research*¹⁵

Sudjelovanje studenata u upravljanju visokim obrazovanjem: Rezultati istraživanja

Ivan Buljan, Vilma Kotlar
Rijeka, 19. listopada 2013.

Program za cijeloživotno učenje

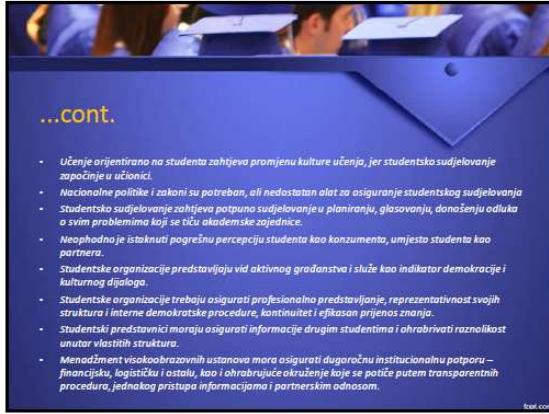
Upravljanje?
(Nokkala, 2011)

Razina upravljanja	Područje odlučivanja
Internacionalna/nadnacionalna/ regionalna razina <i>(Transnacionalna razina)</i>	Širok okvir za politička djelovanja, Bolonjski proces
Nacionalna ili regionalna razina	Politike visokog obrazovanja, pravni okvir, financiranje, odgovornost, strategijske odluke
Institucionalna razina	Strategijske odluke, raspodjela sredstava, osiguranje kvalitete, kurikulumi, službe
Razina škole, fakulteta ili odjela	Kvaliteta, kurikulum, službe, poučavanje

Student Participation in Higher Education Governance (Armenia, 2011)

- Studenti su punopravni članovi akademске zajednice.
- Studentsko sudjelovanje u upravljanju visokim obrazovanjem kontinuirani je proces kojeg kontinuirano treba nadograditi i unaprijediti na svim razinama.
- Studentsko sudjelovanje treba biti implementirano na svim razinama u sve mehanizme koji donose odluke i o svim problemima.
- Zaključci iz Oslo (2003.) i dalje su aktualni, te je potrebno pratiti njihovo provođenje.
- Potrebno je provesti novo sveobuhvatno istraživanje o studentskom sudjelovanju u europskom prostoru visokog obrazovanja.
- Studentsko sudjelovanje u proizvodnji znanja i istraživanja treba biti jednako vrednovano.
- Studentsko sudjelovanje u osiguravanju kvalitete treba i dalje poticati, s ciljem da studenti budu uključeni i u postupke akreditacije, koji moraju biti potpuno transparentni s vidljivo prikazanim rezultatima.

...cont.

- Učenje orijentirano na studenta zahtjeva promjenu kulture učenja, jer studentsko sudjelovanje započinje u učionici.
- Nacionalne politike i zakoni su potreban, ali nedostatan alat za osiguranje studentskog sudjelovanja
- Studentsko sudjelovanje zahtjeva potpuno sudjelovanje u planiranju, glasovanju, donošenju odluka o svim problemima koji se tiču akademске zajednice.
- Neophodno je istaknuti pogrešnu percepciju studenta kao konzumenta, umjesto studenta kao partnera.
- Studentske organizacije predstavljaju vid aktivnog građanstva i služe kao indikator demokracije i kulturnog dijaloga.
- Studentske organizacije trebaju osigurati profesionalno predstavljanje, reprezentativnost svojih struktura i interne demokratske procedure, kontinuitet i efikasan prijenos znanja.
- Studentski predstavnici moraju osigurati informacije drugim studentima i ohrabrvati raznolikost unutar vlastitih struktura.
- Menadžment visokoobrazovnih ustanova mora osigurati dugoročnu institucionalnu potporu – finansijsku, logističku i ostalu, kao i ohrabrujuće okruženje koje se počne putem transparentnih procedura, jednakog pristupa informacijama i partnerskim odnosom.

TAKO JE U EUROPI!

Zašto studenti postaju studentski predstavnici?

- *Zato što se osjećam dobro kad pomažem drugima (zbog sebičnosti po svemu sudeći). A i nadjutili su me predstavnici iz saziva prethodnog mojem koji su radili isključivo u svoju korist i dobrano opelješili studentski proračun.*
- *Bila sam motivirana sudjelovati u radu određenih povjerenstava.*
- *Sasvim slučajno*

Zašto studenti postaju studentski predstavnici?

- promjena uvjeta studiranja
- aktivacija studentske populacije i borba za studentska prava
- poboljšanje komunikacije sa studentima i ostalim dionicima u području visokog obrazovanja
- studentski projekti
- formalna postignuća
- ostalo

Kako sudionici istraživanja vide rad studentskih predstavnika?

- [...] studentske se predstavnike gleda patronizirajuće i bez ikakvog poštovanja, autoritet se treba stići pred profesorima koji nam drže kolegije i koji se n[e]rijetko ljute na naše djelovanje, česte su prijetnje studentskim predstavnicima i slično... Znači taj generalni nedostatak ravnopravnosti u odnosima studentskih predstavnika, studenata, profesora i drugih zaposlenika. Ne postoji nikakva prava autonomost Studentskog zbora kao predstavničkog tijela niti autoritet.
- [Negativno je mogućnost da se nekontrolirano ne radi ništa, a puni se životpis, što i inače vrijedi za bilo kakvu predstavničku funkciju.]

Promjene?

- Redefinicija rada studentskih predstavnika
- Studentski izbori
- Kombinacija direktnе i indirektnе demokracije
- Veće ovlasti prilikom odlučivanja
- Vrednovanje rada studentskih predstavnika

Studenti – studentski predstavnici

- *Studenti su zainteresirani za rad studentskih predstavnika samo onda kada imaju problem, kada gube godine, ne mogu položiti ispite i slično. Što nije neobično budući da je rad studentskog predstavnika u potpunosti enigma prosječnom studentu, mnogi ne znaju da postaje do već samog kraja studija ili do nekog problema, a neki misle da je Studentski zbor pjevački zbor (iznimno često). Kako bi onda bili zainteresirani? Studentski zborovi u Hrvatskoj čak nemaju ni funkcionalne web stranice a kamoli neku drugu formu informiranja studenata o svom radu.*

ZAKLJUČAK

1. Lokalni kontekst rada
2. Formalne uloge
3. Neravnopravnost
4. Nepovjerenje (student-nastavnik)
5. Nepovjerenje (studentski predstavnik-student)
6. Nedostatak edukacije
7. Postupak izbora studentskih predstavnika

 Program za cijeloživotno učenje

Vrednovanje izvannastavnih aktivnosti
Zašto postati i ostati studentski predstavnik/ca?

HRVATSKA STRUČNA SKUPINA ZA BOLONJSKI PROCES

Vilma Kotlar i Ivan Buljan Rijeka, 19. listopad 2013.

Izvannastavne aktivnosti tijekom studija

- Trebaju li nam?
- Zašto?
- Kakve?
- Čemu?
- Imamo li vremena za njih?
- Treba li ih poticati?
- Kako?

Rad u udrugama, humanitarne aktivnosti

Sportske, kulturno-zabavne aktivnosti

Ljetne škole, radionice, putovanja ...

International Virtual Summer School 2013 Creative Thinking Allowed

Studentski predstavnici...
...ili: Što je to nama trebalo?

Što je zajedničko svim navedenim aktivnostima?

- da su volonterske
- neformalno učenje
- da se kroz njih stječu i razvijaju kompetencije (socijalne kompetencije, osobne kompetencije, ključne kompetencije, generičke vještine, prenosive vještine – kompetencije za cijeloživotno učenje)

(iz projekta Identificacija, prepoznavanje i vrednovanje kompetencija mladih stečenih volonterskim radom (Belgia, 2007.)

SOCIJALNE KOMPETENCIJE:	OSOBNE KOMPETENCIJE:
<ul style="list-style-type: none"> • sposobnost motiviranja • sposobnost timskog rada • sposobnost stvaranja mreža kontaktata • liderске vještine • komunikacijske vještine (slušanje/govorništvo) • sposobnost primanja povratne informacije • empatija	<ul style="list-style-type: none"> • kreativnost • samovijest – uvid u vlastite kompetencije • točnost • autonomost u radu • kritičko razmišljanje • mogućnost učenja • odgovornost • feksibilnost • sposobnost preuzimanja inicijative
KOMPETENCIJE USMIJERENE NA OBAVLJANJE ZADATAKA:	
<ul style="list-style-type: none"> • sposobnosti rješavanja problema • sposobnosti planiranja i organiziranja • urednost • točnost • mogućnost vođenja i sudjelovanja na sastancima	

- Volonterska iskustva predstavljaju priliku za stjecanje znanja, vještina i kompetencija čije priznanje može generirati koristi po pitanju zapošljavanja i obrazovanja. (z Europejskog vodiča za formalno i neformalno (informalno i informalnog) učenje)
- U Francuskoj, primjerice, sveučilišni nastavnici mogu studentima priznati i vrednovati angažman u zajednici u obliku priznavanja bodova kao nekog zadatka u nastavi

Volontiranje studenata

1. Volontiranje u zajednici
  2. Volontiranje u struci (znanstveni i stručni skupovi u organizaciji odjeka/odjela/ fakulteta/sveučilišta ili ustanove iz struke)
  3. Studentski predstavnici u Studentskom zboru
  4. Studentski projekti
1. TKO JE ORGANIZATOR VOLONTIRANJA?
  2. TREBA LI SASTAVLJATI UGOVORE O VOLONTIRANJU?
  3. TKO POTPISE POTVRDE O VOLONTIRANJU?
  4. TKO EVIDENTIRATA RAD STUDENATA VOLONTERA?

Problemi koji se prepoznaju...

- Zakon o volonterstvu ne prepoznae brojne oblike studentskog volontiranja, naročito one koje se odnose na rad u Studentskom zboru, rad studentskog pravobranitelja, rad na studentskim projektima i sl.
- Na veleučilištima, fakultetima i sveučilištima najčešće se ne evidentira volonterski rad studenata na znanstveno-stručnim skupovima, konferencijama, i sl.

... i prijedlozi za njihovo rješavanje

(Savjet studenata-volontera Hrvatske, Zadar, 2012.)

- Potrebno je potaknuti praksu evidentiranja volontiranja studenata na znanstveno-stručnim skupovima i sličnim aktivnostima koje organiziraju visokoobrazovne ustanove
- Kako bi se omogućilo evidentiranje i praćenje volonterskog rada studenata, potrebno je Zakonom omogućiti da studentske organizacije, poput Studentskog zbara, budu organizatorji volonterskog rada, unatoč tome što nemaju pravnu osobnost – time bi se stekli pred uvjeti za evidentiranje i praćenje volonterskog rada studentskih predstavnika i studenata koji izvode projekte, a koji nisu sastavni dio neke studentske udruge.

Vrednovanje volonterskog rada studenata / vrednovanje rada studentskih predstavnika

- ECTS bodovi?
  - Nagrade (npr. Rektorova nagrada, priznanje Studentskog zbora...)?
  - Dopunska isprava o studiju – evidencija i/ili priznavanje kompetencija – tko procjenjuje stekocene kompetencije?
  - Upis na studij – bodovanje volonterskog rada pri upisu na studij, odnosno upisu na višu razinu studija?
  - ???

4. Evaluacijski upitnik

**AGENCIJA ZA MOBILNOST I PROGRAME EU
PROGRAM ZA CJELOŽIVOTO UČENJE
HRVATSKA STRUČNA SKUPINA ZA BOLONJSKI PROCES
i
STUDENTSKI ZBOR SVEUČILIŠTA U RIJECI**

EVALUACIJA RADIONICE "STUDENTSKI PREDSTAVNICI I BOLONJSKI PROCES"

Molimo Vas da na skali 1-5, procijenite svoje zadovoljstvo navedenim komponentama, pri čemu brojčane oznake imaju sljedeće značenje:

- 1 - iznimno nezadovoljan/na
- 2 - donekle nezadovoljan/na
- 3 - ni zadovoljan/na ni nezadovoljan/na
- 4 - donekle zadovoljan/na
- 5 - u potpunosti zadovoljan/na

1. Koliko ste zadovoljni kvalitetom sadržaja radionice?					
"Što Bolonja jest, a što nije" – izlaganje i diskusija	1	2	3	4	5
"Sudjelovanje studenata u upravljanju visokim obrazovanjem – prikaz rezultata istraživanja", kreiranje prijedloga za unaprjeđenje prakse	1	2	3	4	5
"Vrednovanje izvannastavnih aktivnosti: Zašto postati i ostati studentski predstavnik/ca?" – mišljenja i prijedlozi	1	2	3	4	5

2. Koliko ste zadovoljni načinom i pripremljenošću prezentacije sadržaja radionice?					
"Što Bolonja jest, a što nije" – izlaganje i diskusija	1	2	3	4	5
"Sudjelovanje studenata u upravljanju visokim obrazovanjem – prikaz rezultata istraživanja", kreiranje prijedloga za unaprjeđenje prakse	1	2	3	4	5
"Vrednovanje izvannastavnih aktivnosti: Zašto postati i ostati studentski predstavnik/ca?" – mišljenja i prijedlozi	1	2	3	4	5

3. Koliko ste zadovoljni komunikacijom voditelja radionice sa sudionicima?					
"Što Bolonja jest, a što nije" – izlaganje i diskusija	1	2	3	4	5
"Sudjelovanje studenata u upravljanju visokim obrazovanjem – prikaz rezultata istraživanja", kreiranje prijedloga za unaprjeđenje prakse	1	2	3	4	5
"Vrednovanje izvannastavnih aktivnosti: Zašto postati i ostati studentski predstavnik/ca?" – mišljenja i prijedlozi	1	2	3	4	5

4. Koliko ste zadovoljni organizacijom radionice?					
	1	2	3	4	5

5. Je li Radionica ispunila Vaša očekivanja? Obrazložite.

---

6. Smatrate li da smo postigli ciljeve koje smo postavili na početku Radionice?

---

7. Što Vam se najviše svidjelo na Radionici?

---

8. Što Vam se nije svidjelo na Radionici? Što treba poboljšati? Dajte prijedlog, komentar, kritiku.

Hvala na sudjelovanju i komentarima! 😊